

Inventariseren en controleren van broedende roofvogels in de berm

Rinus Jansen

Toen ik in 2001 begon met het inventariseren van roofvogels vond ik mijn eerste buizerdnest in de berm van de A1. Dus had ik een probleem. Navraag bij Rijkswaterstaat leerde dat je een vergunning nodig hebt om in bermen rond te zoeken. In dit verhaal vertel ik iets over wat er allemaal komt kijken bij bermonderzoek naar roofvogels, en over de resultaten behaald door de roofvogelwerkgroep Het Gooi.

Voor de duidelijkheid: wij noemen een roofvogel een bermbroeder als hij aan de volgende eisen voldoet:

- De roofvogel moet binnen 30 meter van een snelweg broeden;
- Het nest hoeft zich niet op terrein van Rijkswaterstaat te bevinden.

Gebied en werkwijze

Twee jaar geleden hebben wij een vergunning aangevraagd bij de dienstkring Huis ter Heide van Rijkswaterstaat om onderzoek te doen in de bermen van de A1, A27 en de A28. Voor de A1 is dat vanaf knooppunt Hoevelaken tot aan knooppunt Eemnes, voor de A27 van knooppunt Eemnes tot knooppunt Utrecht en voor de A28 van knooppunt Utrecht tot knooppunt Hoevelaken. Bij elkaar ongeveer 43 km snelweg.

Om bermnesten te vinden heb je een ander aanpak nodig dan voor de "normale,, manier van inventariseren. Vooral je eigen veiligheid is zeer belangrijk. Je mag namelijk niet zomaar stoppen langs de snelweg; daar heb je een vergunning voor nodig. Deze vergunning werd ons na aanvraag verstrekt aan drie personen. In 2001 zijn wij begonnen met het onderzoek, en in 2002 hebben we opnieuw een vergunning aangevraagd en gelijk voor de komende drie jaar gekregen. Op de vergunning staat het kenteken van de auto, en naam en adres van de vergunninghouder. Deze vergunning moet je altijd bij je hebben als je nesten gaat controleren.

Als je stopt langs de snelweg, moet je de auto in de berm parkeren. Ook ben je verplicht om een oranje veiligheidsvest te dragen en moet je het verkeer goed in de gaten blijven houden. Het verkeer raast langs je heen met 120 km/uur of meer! Ieder jaar vallen er weer slachtoffers bij wegwerkzaamheden. Houd je dus goed aan de regels die Rijkswaterstaat voorschrijft. Als je bij een nest kunt komen via een parkeerplaats of vanaf een andere weg, ook al moet je daar extra voor lopen, moet je dat voor de veiligheid zeker doen. Een klaverblad aflopen op zoek naar nesten kost veel tijd omdat de oppervlakte erg groot is. Hier rijdt het verkeer wat rustiger vanwege de bochten. Ga bij voorkeur in het weekend en na de spits op zoek, dat komt de veiligheid beslist ten goede.

Resultaten

Gesommeerd voor 2001 en 2002 bleken er drie soorten roofvogels in de bermen van dienstkring Huis ter Heide te broeden, namelijk Buizerd *Buteo buteo* (15 territoria), Havik *Accipiter gentilis* (3 territoria) en Sperwer *A. nisus* (1 territorium). Dat er drie soorten zijn gevonden, betekent niet dat er geen andere roofvogelsoorten kunnen voorkomen.

Het aantal buizerdparen nam toe van 9 in 2001 naar 15 in 2002. Dit kwam voornamelijk doordat er zich meer Buizerds in de bermzone hebben gevestigd. Daarentegen liep de stand van de Havik terug van 3 paren in 2001 naar 1 paar in 2002. Het enige broed-geval van een Sperwer werd op 14 augustus vastgesteld. Helaas waren de jongen toen al uitgevlogen.

Buizerds zitten vaak langs wegen, niet alleen om te jagen of de vleugels te drogen (zoals deze jonge vogel, bij Vijfhoek-Diemen, 25 november 2001; Nirk Zijlmans), maar ook om te broeden. *Wing-drying juvenile Common Buzzard, not in the least disturbed by the proximity of a road.*

Discussie

Bermen vormen voor roofvogels een aantrekkelijk jachtgebied vanwege de verhoudingsgewijs hoge dichtheid van kleine zoogdieren en de forse aantallen verkeersslachtoffers onder muizen, ratten, katten, kikkers en andere fauna. De bosjes worden vaak gebruikt als slaappleaats door soorten als kraaien, houtduiven en doortrekkende vogels, vermoedelijk vanwege de geringe menselijke verstoring nabij drukke wegen. Ook het beheer speelt een rol. De bermten worden niet bemest; soms wordt meerdere keren per jaar gemaaid en het maaisel afgevoerd. Niet alleen muizen voelen zich hier beter thuis dan in het reguliere boerenland, maar ook planten en insecten.

Uit ons onderzoek is gebleken dat in de berm broedende roofvogels zich niet storen aan langrijdend verkeer. Vaak zijn er geschikte bomen aanwezig om een nest in te bouwen. Juist het drukke verkeer is de reden dat er weinig andere menselijke activiteiten plaatsvinden in en rond bermten, een garantie voor - hoe vreemd dat ook mag klinken - bij al dat langsrzazende verkeer - ongestoord broeden.

Dit in combinatie met een gunstig voedselaanbod maakt bermten tot geschikte broedplaatsen voor boombroedende roofvogels. Wie goed om zich heen kijkt, ziet dan ook overal nesten van Buizerds (soms ook Haviken) in bosjes, bomen en houtwallen langs de wegen in ons land.

Wie geïnteresseerd is in hoe je een vergunning aanvraagt, of andere vragen heeft, kan bij mij terecht (zie adres hieronder).

Summary: How to map and check raptor nests along highways

In The Netherlands, with its dense network of roads and high traffic density, raptors commonly use solitary trees and woodlots within 30 m of highways for nesting. In this study, some 43 km of three highways in the central Netherlands (between Hoevelaken, Eemnes and Utrecht) was checked in 2001 and 2002, resulting in the location of a maximum in any one year of 15 Common Buzzards *Buteo buteo*, 3 Northern Goshawks *Accipiter gentilis* and 1 Eurasian Sparrowhawk *A. nisus* nesting in close proximity (<30 m) of the highways. Mapping and checking such nests is not without danger. This paper outlines the necessary preparations before a safe study of raptor nests near busy roads can be embarked upon, such as applying for permits, wearing conspicuously coloured coats, approaching nests via parking lots or farmland instead of parking along the roadside even when it involves making detours, and timing (preferably in weekends, avoiding rush hours).

Adres: Hoge Geeren 28, 3828 TJ Hoogland (r-hjansen@hetnet.nl).